Suomen Akatemia

20.5.2025 SA/2025/04168

Eduskunnan sivistysvaliokunta

HE 31/2025

Suomen Akatemian lausunto sivistysvaliokunnalle
HE 31/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Suomen Akatemia kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja yhtenäistää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastorakennetta toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisemmaksi kokonaisuudeksi siten, että virastoja on helpompi ohjata, ne ovat toiminnallisesti nykyistä selkeämpiä kokonaisuuksia ja niiden toiminta on yhteiskunnallisesti vaikuttavampaa. Tämä toteutetaan muodostamalla hallinnonalan 10 nykyisestä virastosta viisi virastoa ja tiivistämällä näiden yhteistyötä. Suomen Akatemia jatkaa esityksen mukaan tieteen edistämisestä vastaavana omana virastonaan.

Suomen Akatemia pitää kannatettavana hallinnonalan virastojen rakenteellista kehittämistä ja entistä tiiviimpää yhteistyötä. Valtion tiukentuvassa taloustilanteessa sivistyksen ja sivistyshallinnon merkitys kasvaa ja suunnitelmallisella yhteistyöllä on tavoitettavissa sekä vaikuttavuutta että säästöjä. Suomen Akatemia näkee mahdollisena tiivistää sivistyshallinnon tukipalveluiden yhteistyötä näiden toimintaa yhtenäistäen.

Akatemia pitää hyvänä sitä, että yhteistyön ja toimintatapojen yhtenäistämisen mahdollisuudet kartoitetaan hallinnonalan virastojen kesken laajasti ja tarkoin ja niistä määrätään vain tarvittaessa erikseen asetuksella. Erityisesti mahdollisten keskitettävien toimintojen osalta on syytä suunnitella siirrot siten, että niistä aidosti aiheutuu tuottavuushyötyä kaikille virastoille, huomioiden virastojen toiminnan erityispiirteet, kuten Suomen Akatemian tutkimusrahoitustoiminta ja kauttamme kulkevan rahoituksen volyymi.

Toisaalta pelkät rakenneuudistukset ja toiminnan yhtenäistäminen eivät riitä vaan virastojen toimintaedellytyksien turvaaminen edellyttää myös tulevaisuudessa riittäviä toimintamenomäärärahoja. Suomen Akatemian toimintamenojen turvaaminen on välttämätöntä, jotta myös lain valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 (1092/2022) tavoitteet voidaan turvata.

Suomen Akatemiaa on kuvattu hallituksen esityksen sivuilla 28–30. Kuvauksessa mainitaan vuoden 2024 organisaatiouudistusta edeltävä noin 140 hengen henkilöstö.

Suomen Akatemia

Kappaleessa 2.1.13 viitataan hallinnonalan henkilöstön määrän kasvuun viimeisen kymmenen vuoden aikana. Suomen Akatemian henkilöstön lukumäärä vuoden 2023 lopussa on ollut 132 ja htv tuolta vuodelta 133,4. Vuonna 2024 henkilöstön määrä on edelleen pienentynyt ollen vuoden lopussa 125 ja tämä kehitys tullee toimintamenomäärärahatilanteen takia jatkumaan myös tulevina vuosina. Tämänhetkisen arvion mukaan Suomen Akatemian pitää pienentää henkilöstöään alle 110:een vuoteen 2027 mennessä.

Tässä hallituksen esityksessä Suomen Akatemiasta annettuun lakiin esitetään muutosta vain pääjohtajan kelpoisuusvaatimusten osalta. Suomen Akatemia pitää virastojen johdon kelpoisuusvaatimusten yhtenäistämistä nykytilaa selkeyttävänä. Toisaalta on hyvä, että Suomen Akatemian pääjohtajan kelpoisuusvaatimukset eivät tosiasiallisesti muutu nykyiseen verrattuna.

Suomen Akatemialla ei ole lausuttavaa esitetyn uuden lain opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastoista pykäläluonnoksiin.

Johtaja Emilia Katajajuuri

Päällikkö Katja Majamaa